

VERTAALD DOOR ...

Wie vertaalt, loopt onvermijdelijk tegen de grenzen van de taal aan. In deze rubriek presenteert elke maand een vertaler zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem – en de uiteindelijke oplossing.

Paul Beers

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

Een van de bekendste gedichten van de Oostenrijkse schrijfster Ingeborg Bachmann (1926-1973) begint en eindigt als volgt:

DUNKLES ZU SAGEN

Wie Orpheus spiel ich
auf den Saiten des Lebens den Tod
und in die Schönheit der Erde
und deiner Augen, die den Himmel verwalten,
weiß ich nur Dunkles zu sagen.
(...)
Aber wie Orpheus weiß ich
auf der Seite des Todes das Leben,
und mir blaut
dein für immer geschlossenes Aug.

Drie vertaalproblemen doen zich hier voor: de titel, de tweede regels van beide strofen en de een na laatste regel.

Hoe hebt u die opgelost?

‘Donkers te zeggen’ is geen Nederlands. In de strofe zelf staat: “in die Schönheit der Erde (...) weiß ich nur Dunkles zu sagen”, wat de vertaling oplevert: “voor de schoonheid van de aarde (...) heb ik slechts donkere woorden”, waarmee ook de titel vertaald is.

De fraaie gelijkenis van beide tweede regels kan in het Nederlands niet helemaal recht worden gedaan. “Saiten” en “Seite” worden noodgedwongen “snaren” en “zijde”. Vooral geen geforceerde oplossingen verzinnen. Maar de vertaling van “mir blaut” maakt een hoop goed: “blauw licht voor mij op”, zodat dit het eindresultaat is:

DONKERE WOORDEN

Als Orpheus speel ik
op de snaren van het leven de dood,
en voor de schoonheid van de aarde
en van je ogen die de hemel beheren
heb ik slechts donkere woorden.
(...)
Maar als Orpheus weet ik
aan de zijde van de dood het leven,
en blauw licht voor mij op
je voor altijd gesloten oog.

Paul Beers (1935) vertaalde werk van onder anderen Witold Gombrowicz, Ingeborg Bachmann en Robert Menasse. Hij was redacteur van *De Revisor* en besprak (vertaalde) literatuur voor *de Volkskrant* en *Vrij Nederland*. Hij ontvangt deze maand de Vertaalprijs 2014 van het Nederlands Letterenfonds.

Foto: Olaf Kühn